

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 985.

CHICAGO, ILL., 29. JULIJA (JULY 29), 1926.

LETO—VOL. XXI.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

KATOLIŠKA CERKEV V MEHIKI V BOJU PROTI MEHIKI.

Katoliška cerkev v Mehiki je orodje reakcije. Katoliška cerkev v Mehiki je orodje vseh tistih tajno in odprto delujočih sil, ki hočejo da pride Mehika nazaj pod oblast mehiških in drugih zemljiških knezov ter ameriških in drugih kapitalistov, ki danes sicer še vedno lastujejo Mehiko, toda jo ne VLADAJO.

Republika Mehiko ima vlado, ki se opira na zavedno delavstvo in s tem na mehiško delavsko stranko. Cilj sedanje mehiške vlade in delavskega ljudstva ki jo podpira je, vrniti Mehiko mehiškemu ljudstvu. Cilj privatnih interesov, ki imajo svoje grabežljive prste zarite v Mehiko, je, vreči sedanjo vlado ter jo nadomestiti s tako, ki bo služila njim in se s tem postavila proti ljudstvu.

V preteklih letih, od kar je na krmilu vlada sedanje orientacije, so bili narejeni poskusi, da se jo strmoglavijo. Financirali so jih ameriški kapitalisti. Vlada Zedinjenih držav je tudi storila kolikor je mogla, da izpodkoplje tla mehiškemu predsedniku Callesu in njegovemu kabinetu. Ali Mehikanci pazijo in ne dopuste, da bi najeti provokatorji izvršili čine, ki bi "zahtevali" intervencijo Zedinjenih držav.

A so še druga pota. Sedanja mehiška vlada je vlada ljudstva kakor še ni bila nobena pred njo. Dobila je republiko pod svojo upravo, ko je bila bankrotna, njeno gospodarstvo zavoženo in ljudstvo izmozgano ter do skrajnosti izkoriščano. Nekaj let je na krmilu, in Mehika je prerojena. Ali za demagoge je še vseeno veliko polja. Mnogo zemlje in skoro vsa naravna bogastva so še v posesti tujcev, katere protektirajo tuje države. Demagogi pa pravijo: Glejte, kaj imate od sedanje vlade! Predsednik Calles in ameriški kapitalisti veseljačijo skupaj, vi pa obdelujete zemljo, katera vam je ukradena, za druge. Edina rešitev je, da vržete sedanjo vlado.

In tako se je demagogom ter najetim hujšakcem marsikje posrečilo naščuvati nevedne peone na nasilne akcije, ki so pripravile mehiško vlado ne le v notranje ampak tudi velike zunanje nepravilike. Skoro vse države, ki imajo "svoje" interese v Mehiki, so predložile mehiški vladi račune za škodo, ki so jim jo storili Mehikanci v raznih pobunah. Ti računi znašajo stotine milijonov dolarjev.

Takozvani ekstremisti store kolikor največ morejo, da oslabijo prvo vlado v Mehiki; ki je stoodstotno za interese mehiškega ljudstva. Četudi vedo da ne more iti preko svojih moči, da ne more diktirati kapitalističnim velesilam svojih pogojev, hujskajo ljudstvo v smislu, kakor da vlada lahko izžene tuje kapitalistične interese, zapleni njihovo svojino in poveča plače delavcem. Ne samo v enem kraju se je te vrste "ekstremistom" posrečilo zaneti stavko, dobro vedoč, da s tem ne koristijo delavstvu, pač pa oslabljajo Mehiko. Mehiška vlada, delavska stranka in mehiška delavska federacija imajo mnogo opravka z demagogi, ki ščujejo delavstvo in s tem oslabljajo odporno moč revolucionarne Mehike.

Vlada je premagala vse ovire, in dosedaj je bila uspešna tudi proti klerikalizmu, ki pod masko vere neti upor proti vladi.

Mehiški parlament je sprejel že pred leti gotove zakone, s katerimi regulira aktivnosti cerkve v Mehiki. Nova ustava določa, da so vere svobodne, da pa morajo biti vere in ne politične stranke pod masko vere. Duhovniki morajo biti duhovniki in izvrševati svojo duhovniško službo, ne pa pod pretvezo duhovništva igrati tajno vlogo agentov tujih kapitalističnih interesov. Skoro vse visoke cerkvene pozicije v Mehiki so imeli tuji duhovniki. Vlada je z odobritvijo zbornice izdala dekret, da morajo vse duhovniške službe v Mehiki opravljati mehiški državljani. Duhovnikom nedržavljanom je ukazala zapustiti Mehiko. Ves papežev aparat se je vsled te odredbe spustil v odprto vojno proti Mehiki. Ves gang katoliških političarjev v Zedinjenih državah je šel v vojno proti "brutalni, nedemokratski, tiranski mehiški vladi". Od katoliškega unijskega "voditelja" pa do najvišjega katoliškega političnega uradnika in politika bombardirajo zvezno vlado z apeli, naj posreduje pri mehiški vladi v prilog "zatirane katoliške cerkve v Mehiki". In res, ameriška vlada je storila koliko si je v danih okolščinah upala, da dokaže mehiški vladi svoje neodobranje nad njeno politiko proti klerikalizmu.

Evharistični kongres v Chicagu, ki se je vršil v sijaju kraljevskega pompa, je imel značaj imperialistične kapitalistične demonstracije

proti mehiški vladi. Papež intrigira in njegov cilj je, zanetiti v Mehiki krvave verske boje, ki se naj bi končali z intervencijo Zedinjenih držav. S tem bi slednje dobile priložnost napraviti v Mehiki "red in mir" in osvojiti mehiška bogastva še bolj za privatne interese.

Mehiški zakoni natančno določajo, kje se neha duhovniška in prične politična aktivnost. Zahteva od duhovnika, da je duhovnik; ni mu dovoljeno, da bi pod pretvezo da izvršuje duhovniško službo v resnici izvrševal navodila tujih ali domačih kapitalističnih interesov.

Cerkev v Mehiki ima velikanska bogastva. Naravno je, da je vsled tega nedemokratična, protiljudska, in da išče zaveznike med tistimi ki imajo v Mehiki njenim enake interese.

Prošlo soboto je mehiški nadškof sporazumno z vso višjo mehiško katoliško duhovščino po navodilu papeža izdal pastirsko pismo, v katerem naznanja vernikom, da prenehajo koncem julija vsi mehiški duhovniki izvrševati svojo službo. V jeziku strokovnih unij bi se temu reklo, da so duhovniki v Mehiki sklenili zastavkati z namenom, da prisilijo vlado omiliti njene odredbe; zavedajo se, da je igra nevarna, in računajo, da mogoče izzovejo revolucijo, ki bo vrgla sedanjo vlado.

V omenjenem pastirskem pismu naznanja nadškof, da ostanejo cerkve odprte ljudstvu; lahko bo prihajalo v nje in molilo, toda duhovnikov ne bo pred altarjem.

Nadškof je šel dalj in se postavil odprto proti vladi, tako odprto, da je že njegovo pismo samo na sebi poziv na upor. Izreka namreč, da bo katoliška cerkev izobčila vsakega, ki bi izvajal odredbe mehiške vlade, kot jih določa ustava. In če treba, bo izobčila cele občine. Mali duhovniki pa begajo ignorantno maso s papeževim prokletstvom, ki prinaša Mehiki večje in večje nesreče. Potresi in velike povodnji to poletje so kazni božja in in poziv vernikom na upor proti "bogoskruncem".

Katoliška cerkev v Mehiki je torej napovedala vojno vladi mehiškega ljudstva. Katoliška cerkev računa na pomoč ignorantnih vernih množic, na moralno pomoč ameriške vlade in ameriškega "javnega mnenja", na pomoč vatiškanske diplomacije in s tem na pomoč vsega rimskega aparata.

Mehiška vlada ima na svoji strani zavedne delavce in vse tiste kmete, ki znajo misliti s svojo glavo in vedo, kdo brani njihove interese. Ima zaslonbo v mednarodnem delavskem gibanju, ki bi lahko bila mnogo večja, ako bi delavsko gibanje Mehike ne bilo izolirano, oziroma se je samo izoliralo Ameriški delavski federaciji na ljubo ter se pridružilo panameriški delavski federaciji. Mehiška delavska federacija je imela izbirati med evropskih in ameriškim delavskim gibanjem. Bolj kot kaj drugega je potrebovala prijateljstvo Ameriške delavske fe-

deracije, in posrečilo se ji je, da ga je za časa zadnjih dveh let Gompersovega predsedovanja tudi dobila. Danes bi ji koristilo, ako bi imela tesnejše stike z ostalim delavskim gibanjem po svetu.

Vzlic vsemu je mehiška vlada in z njo mehiška delavska federacija pripravljena vztrajati v borbi, v kateri upa osvoboditi mehiško ljudstvo ne samo izpod gospodarske podložnosti, ampak tudi iz duševne teme, katere predstavnik v Mehiki je katoliška cerkev v Mehiki.

Militarizem in vzroki.

David Lloyd George je vodil Anglijo v času vojne in nekaj let po vojni. Potem je padel in danes je voditelj razmeroma majhne skupine poslancev nekdanje liberalne stranke.

David Lloyd George, pred petimi leti ministerski predsednik militaristične in imperialistične Anglije, je danes v borbi proti militarizmu. Evropo svari pred novo vojno nevarnostjo, ki ji grozi od tekmujočega oboroževanja. Apelira nanjo, naj si izreže rano militarizma, ter se posveti gospodarski rekonstrukciji v interesu celote.

To kar govori, se glasi zelo lepo, ampak militaristov ne bo prepričal. Militaristične tekme ne bo zaustavil z lepimi argumenti.

Ameriški socialistični "St. Louis Labor" je istotako našel navidezno sredstvo za uničenje militarizma. Nekje ob atlantiškem obrežju je pred par tedni eksplodirala zaloga municije. Baj je vžig povzročila strela. Vsa okolica je razdejana vsled eksplozij, ugonobljenih je bilo precej človeških življenj in storjene mnogo gmotne škode. "St. Louis Labor" komentira ta dogodek in pravi:

"Če bi jutri mala iskra uničila vse zaloge municije po svetu, vsako municijsko tovarno, vse bojne ladje — če bi ena iskra mogla in storila to delo ne da bi pri tem bilo treba žrtvovati človeška življenja, bi bil blagoslov za človeštvo in narejen bi bil velik korak naprej v višjo civilizacijo . . ."

To rabi samo za primero, kajti socialisti vedo, da iskre, ki tu pa tam pridejo v dotiko z municijskim skladiščem, ne oslabe militarizma niti toliko da bi bilo vredno iskre. Milijoni vojakov in milijone drugih ljudi je bilo med vojno zaposlenih z uničevanjem življenj drug drugemu, z uničevanjem municije drug drugemu, z uničevanjem vsega kar bi utegnilo služiti odporni sili, a militarizem je danes jak kakor je bil. Stotisoče vojakov je pod orožjem; in militarizmu je dodana nova velika sila — zrakovstvo.

Lloyd Georgovi govori in iskre ne bodo odpravile militarizma. Kajti niti iskre, niti Lloyd

George, ne posegajo po vzrokih, ki porajajo militarizem. Kdor se hoče uspešno boriti proti militarizmu, se mora boriti proti vzroku militarizma. Iztrebimo vzroke, danes malo, jutri malo, toda vedno toliko kolikor največ mogoče. To je pravilo, ki ga zastopa mednarodno socialistično gibanje; v kolikor je danes militarizem oslabljen, je zasluga tega gibanja. In kadar ga ne bo več, bo to zasluga delavskega gibanja, tistega gibanja, ki gradi podlago novemu ekonomskemu redu — socializmu!

***

Passaiški štrajk.

Malo je bilo stavk v poznejši zgodovini ameriškega unijskega gibanja, kjer bi delavstvo vztrajalo v tako težkih prilikah kakor delavstvo tekstilne industrije v Passaicu. Stavka traja osemindvajseti teden. Pomoč, ki jo dobe stavkarji, ni velika, toda vzlic temu se ne udajo, ker vedo, da je v borbi vztrajnost prvi pogoj za uspeh.

Gotovi vplivni faktorji, ki vedo da so mižerne razmere delavstva v tekstilni industriji sramota za deželo, skušajo pripraviti kompanije za poravnavo. Sugestirali so za posredovalca senatorja Boraha iz Idahe, in kompanije bi ga baje sprejele, toda preje mora resignirati Albert Weisbord iz vodstva stavkarjev. Weisbord je to pripravljen storiti kakor hitro se ponudi prilika za poravnavo, ki bo ugodna za delavce. Med tem pa je dolžnost vsega ameriškega delavstva, da nudi delavcem v Passaicu vso mogočo moralno in gmotno pomoč.

***

Za pomoč vsled povodnji prizadetemu ljudstvu v Jugoslaviji.

Iz urada jugoslovanskega generalnega konzulata smo prejeli za objavo "Proglas našem narodu u Americi" (proglas je pisan v srbohrvaščini), v katerem poseben centralni odbor apelira na ameriške Jugoslovane za pomoč seljakom in drugim v Jugoslaviji, ki jim je velika povodenj uničila pridelke, razdejala poslopja in jih potisnila v pomankanje.

Častni predsedniki jugoslovanskega odbora pomožne akcije v Ameriki so, poslanik dr. A. Tresić Pavčić; srbski pravoslavni škof v Ameriki, profesor M. I. Pupin in iznajditelj Nikola Tesla. Poleg teh je nekaj častnih podpredsednikov. Odboru, ki akcijo v resnici vodi, predseduje konzul D. M. Stanojević v New Yorku. Tajnik odbora je A. Seferović. Med člani odbora je označen tudi Vincenc Cainkar, predsednik SNPJ. Izseljeniški komisar E. Kristan je podpredsednik centralnega odbora.

Apel pojasnuje, da naj se pošilja vse prispevke v ta namen na naslov generalnega konzulata, 1819 Broadway, New York, od kjer bodo brzojavno poslani v Jugoslavijo. Odbor pravi, da bodo imena prispevateljev objavljena v jugoslovanskih ameriških in domovinskih listih.

Kapitalizem kvvari ljudi.

Oboževalci kapitalističnega družabnega reda radi navajajo posamezne slučaje iz življenja, s katerimi skušajo dokazati, da je ta sistem vendar najboljši za človeštvo, in če že ni idealen, da bi bil vendar vsak drugi slabši. Ako se jim pokaže, koliko je v tej družbi bede in zlega, si pa vzamejo posameznega človeka, ki je s pomočjo denarja — in po njihovem mnenju le s pomočjo denarja — kaj postal in kaj dosegel.

Kako naj bi bil na primer Edison postal to kar je, kako naj bi bil dobil toliko sredstev, da se je lahko brezskrbno posvetil svojemu delu in si pribavil vsak pripomoček, ki ga je potreboval?

Na to lahko odgovorimo, da bi Edison pač v kapitalistični družbi ne mogel biti tako velik iznajditelj, kakor je, če ne bi bil bogat. In noben učenjak, noben tehnik, noben umetnik ne more biti resnično velik in nē more izrabiti vseh svojih sposobnosti in ustvariti resnično velikih del, če nima takih denarnih sredstev, da je faktično gospodarsko neodvisen — v kapitalistični družbi. Toda to bi se popolnoma izpremenilo v socialistični družbi, kjer odpade gospodarska odvisnost, čim človek dela, in kjer bi dala družba v svojem interesu sposobnim močem na razpolago tista sredstva, ki bi jih potrebovali za svoje delo.

Človeštvo bi imelo izgubo, če ne bi bilo Edisona in njegovih iznajdb, če ne bi bilo Tesle, Marconija itd. Ravno tako bi imelo izgubo, če ne bi bilo velikih znanih astronomov, kemikov, zdravnikov, pesnikov, kiparjev itd. Ker poznamo njihova dela, vemo, da bi bila velika škoda, če jih ne bi bilo.

Toda pomislimo malo dalje. Daje li kapitalizem vsem, ki so sposobni, tista sredstva, ki bi jih potrebovali za razvoj svojih zmožnosti in za svoje delo? Enemu se posreči, da spleza na gospodarski lestvi do neodvisnosti, deset se jih pogrezne v močvirje pomanjkanja, in tam jih pet komaj za silo malo giblje z rokami, pet se jih pa popolnoma zaduši.

Kdo ve, kaj bi bilo teh deset ustvarilo velikega, koristnega ali krasnega, če bi bili z gospodarsko neodvisnostjo dosegli svobodo duha? Kapitalizem pa jim ni dal prve in zato ne morejo uživati druge; sami ostanejo reveži, človeštvo je pa pripravljeno ob sadove tistega dela, ki jim ga onemogoča kapitalizem.

Izgubo bi imeli, če ne bi bilo znanih duševnih velikanov; faktično izgubo pa imamo, ker neznani talenti in veleumi niso mogli postati znani. In brez skrbi se lahko trdi, da je teh še več kakor prvih, iz česar sledi, da kapitalizem na duševnem polju več jemlje in uničuje, nego daje in pospešuje.

Vladajoči družabni red ima še druge posledice. Da ne gladi talentom poti tako, kakor bi

bilo treba, da bi se uspešno razvijali in da bi imelo človeštvo čim več dobička od njih, je ena stran tega "blagoslovljenega" reda; druga je pa ta, da sili mnogo ljudi, ki bi bili v drugačnih razmerah lahko zelo koristni člani družbe, na kriva pota.

Zločinec je navadno splošno zaničevana prikazen, in kdor še ni bil sam v zaporu, je prepričan, da je treba pljuniti pred njim. Le malo jih je, ki tipajo nekoliko dalje in vprašujejo, kaj povzročajo zločine in kaj bi bilo iz tega ali onega zločinca postalo v drugih okolščinah. Da je kapitalistična družba velikanska tvornica hudodelcev in hudodelstev, je absolutno gotova reč; to so povedali že ljudje, ki morajo po svojem poklicu služiti tej družbi. Med njimi so bili sodniki in državni pravdniki, možje, ki morajo brez prizanašanja preganjati grešnike, ki so pa ravno vsled trajnih stikov z njimi spoznali, da ni dovolj kaznovati, ampak da je izboljšanje le tedaj mogoče, ako se najdejo skrite steze do vira.

Med zločinci so pokvarjeni značaji, nepopoljšljivi, vsled dedičnosti obremenjeni, psihično nesposobni. Vse to je res. Ali če bi bilo mogoče vsak posamezni slučaj skozi generacije zasledovati do prvega začetka, bi se izkazalo, da se tudi noben "podedovani greh" ne vleče od začetka sveta; nekje v preteklosti bi se moral najti prehod iz zdravega v bolno, iz dobrega v slabo. Telesno in moralno okuženje pa ne bi moglo postajati tako globoko in se ne bi moglo tako širiti po prostoru in času, če bi bila družba tako organizirana, da bi skrbela za splošno blaginjo, ne pa kakor sedanja, v kateri je sebičnost posameznika glavni zakon.

A četudi ima mnogo zločinov svoje vire v degeneraciji, jih nastaja še veliko več vsled gospodarskih razmer, ki jih ustvarja in varuje kapitalizem. Sem ne spada le beda in lakota, ki nažene človeka, da ukrade kos kruha ali klobase. Bistvo kapitalistične družbe, v kateri velja bogastvo vse, je, da nastavlja vabe na vseh koncih in krajih, in če je moč krepost, tedaj je treba priznati, da postajajo ravno prav dobri, to se pravi močni, energični ljudje zločinci, ker so premočni, da bi se pokorni vdali razmeram in ostali v nižavah, pa si izbere za svoj napredek tisto pot, katero jim je družba pustila odprto. Naprej hočejo, morajo, ker je njih notranja sila prevelika; s poštenostjo ne gre — pa poizkusijo drugače. Nekaterim se posreči, drugi se vjamejo tualitam v nastavljeno zanko. Eden postane kralj te ali one industrije, drugi pride v državen ustav, kjer nosi progasto obleko in gleda skozi mrežo. Morda bi bil v drugi družbi močan faktor splošnega napredka.

Napoleon je postal cesar in velik vojskovodja ker so mu bile razmere ugodne in mu je francoska revolucija odprla vsa pota možnosti. Če bi mu bile razmere manj ugodne, bi bil morda postal velik zločinec, kajti njegov neugnan

značaj ni prenašal tesnobe in nižave. Siloma je prišel na tron, siloma bi bil v drugih razmerah morda prišel v ječo ali pa pod giljotino. Igral je in igra se mu je obnesla. Drugim spodleti.

V palačah jih sedi mnogo in mnogo jih vlada, ki so dosegli svojo oblast z enakimi metodami kakor marsikdo v tej ali oni ječi. Razlika je le ta, da je eden imel uspeh, drugi pa smolo. Če bi se bila igra malo drugače obrnila, bi nemara prvi jedel državno menažo, drugi pa bi se vozil s privatno jahto in stotisoč delavcev bi delalo zanj. V družbi, ki bi bila osnovana na podlagi splošne solidarnosti, bi pa oba lahko bila poštena in oba velika.

Kapitalistična družba ne postane dobra s pomočjo vseh svojih zagovornikov. Kar se more v njej razviti v dobri smeri, bi se vsaj enako razvijalo v vsaki drugi družbi, kar v njej propada in prihaja v slabo smer, bi se pa rešilo v družbi splošne vzajemnosti, to se pravi — v socialistični družbi.

Lev se boji miške.

Mi smo kot levi, pravijo "Radnikovci". Vsi se nas boje in se bore proti nam, se bahajo v svoji junaški pozi, potem pa kar naenkrat klecnejo, noge se jim zašibe in iz ust se jim izvije obupen krik: "Socialpatriotska mašina nas toži! Somišljeniki po Ameriki, na obrambo! Zbirajte dobrovoljne doneske! Vsi na plan v tej silni borbi!"

Tisti ki toži je samo eden. On je najel odvetnika, in v ta namen ne zbira nobenih dobrovoljnih ali nedobrovoljnih prispevkov. Sam je delavec, ki se preživlja z delom, in v izvrševanju njegovih funkcij kot gl. odbornik SNPJ. so ga njegovi neprijatelji obdolžili poneverbe, čemur se z drugo besedo pravi tatvina. To obdolžitev je potem od tedna do tedna ponavljala "D.S.", češ, pravili smo vam, in sedaj, evo, dokaz!

Tožitelj je sedaj dal "Delavski Sloveniji" priliko DOKAZATI.

"D.S." more storiti samo DVOJE.

Ali DOKAZATI da je tožitelj kradel, ali pa tajiti, da je kaj takega pisala, oziroma, da tisto kar je pisala ne pomeni to kar izgleda da pomeni.

Pripravlja se za POSLEDNJE, kot poročajo iz "Radnikovega" dvora, kjer se radi te tožbe kregajo in mrcvariijo Bartuloviča, ki je kriv te nezgode. Ob enem so organizirali "veliko kolekto v obrambni fond".

Ako je tožitelj sam vzel nase tožno breme, čemu je treba vsemu hrvatskemu "komunističnemu" pokretu kolektati v boju z enim samim delavcem? Česa se boje? Ako imajo dokaze, da je dotičnik ki jih toži poneveril kako vsoto, čemu je treba obrambnega fonda? Ako dokazov nimajo, tedaj tudi NIMAJO PRAVICE kra-
sti denar iz delavskih žepov za svoje bedastoče, ki so poleg tega še lumparije.

Čemu imajo "levji borci" tolikšen strah pred enim samim človekom, kateri ni storil drugega kot da hoče od njih da mu ali dokažejo kar trdijo, ako pa dokazov nimajo (tožitelj je prepričan, da jih nimajo, ker jih nimajo kje vzeti zato ker jih ni), tedaj zaslužijo nekoliko pokore v svarilo drugim obrekovalcem.

PROLETARSKA ETIKA IN MORALA.

Predaval Ivan Molek v klubu št. 1 J. S. Z. v Chicagu dne 28. maja 1926.

1. Kaj je etika in morala.*)

O predmetu, ki ga imamo danes na dnevnem redu, še nismo razpravljali v naši ameriško-slovenski javnosti. Čas pa je, da tudi o tem govorimo odprto in brez ovinkov. Stvar je važna, veliko važnejša kot bi kdo mislil prvi hip. Socialisti moramo biti na jasnem glede našega etičnega in moralnega stališča. Razčistiti je tudi treba pojmi morale kot se razumeva v splošnem. Mnogi mislijo, da se morala tiče le spolnosti in spolskega življenja, kar je napačno.

Kaj je etika in morala?

Etika so nauki in težnje, ki jih ljudje gotove dobe spoznajo za najboljše in jih potem skušajo izvajati. Predpisi ali pravila na podlagi teh naukov in teženj, ki se izvajajo, so pa morala ali nravnost. Po domače rečeno: morala je predpis ali pravilo, ki določa, kaj je dobro in kaj slabo, kaj je prav in kaj ni prav, kaj je pošteno in kaj nepošteno, kdo je dober človek in kdo je slab človek.

Iz etičnih nazorov te in te dobe se razvije moralno pravo in na temelju tega prava sprejemajo vladajoči sloji razne razkone ali postave za reguliranje človeškega življenja.

2. Razvoj morale.

Takoj v začetku moramo pribiti dejstvo, da je moralno ali nravstveno pravo produkt evolucije, ki je podrejena v glavnem ekonomskim razmeram kakor vsi drugi pojavi v človeški družbi. Čim so se pojavili prvi poskusi družabne organizacije, so prišli tudi najprimitivnejši predpisi, s katerimi je človek reguliral svoje početje in obnašanje. Kar se je zadrugi sorodovincev zdelo dobro, to je bilo dovoljeno; kar je bilo slabo, je bilo "tabu", t. j. prepovedano. Tako je še dandanes pri divjakih in barbarih. Človek je bil za svoje razmere vedno bolj ali manj moralčen; vedno si je gotove stvari dovolil, druge pa prepovedal.

Drugo dejstvo je, da je morala vseh civiliziranih ljudstev od vseh začetkov najstarejših zapisanih podatkov zgodovine taka, kakršno hočejo imeti vladajoči sloji — ne toliko zase kot za podložne sloje. Vladarji so sploh bili in hočejo biti še danes nad vsako moralo. So izjeme, toda izjeme ne štejejo nikjer. Za vladarje niso veljali moralni predpisi. "King can do no wrong", je stara angleška prislovica. Kralj ne more storiti nič slabega — pa naj naredi še takšno lopovščino. Kar on naredi, je vse prav in dobro. To velja danes tudi za industrijske kralje. Kar je za preproste ljudi, za hlapce, nemoralno in "tabu", to je za vladarje O.K. Morala je torej vedno bila v prvi vrsti za podložnike, za garajoča ljudstva. To je treba omeniti že v začetku, ker bom pozneje govoril o danes prevladujoči morali, o kateri pravijo, da je prišla od nekod od zgo-

raj, da jo je sam Bog predpisal, dočim je v resnici prišla od človeških bogov in polbogov, ki so zaslužili ljudstva.

Morala ni prirojena, temveč priučena. Trditev, da ima človek že v svoji notranjosti nekak moralčen čut, ki ga opominja in vleče k dobremu, je bajka. Kar je človeku prirojeno, je nagon ali instinkt. Morala je navada. Če bi bila morala prirojena, bi jo imeli otroci; tako pa vidimo, da otroci ne poznajo nobene morale in so z moralnega stališča skrajno brezmorálni.

3. Buržoazno-kapitalistična etika.

Današnja etika, ki pride v poštev pri nas in iz iste izvirača morala, temelji na starem, barbarskem rimskem pravu, deloma na angleškem pravu in krščanskih versko-nravstvenih pravilih. Na tem etičnem naziranju in moralnem pravu ali standardu slone v večjem delu vse postave današnjega evropskega in ameriškega kapitalističnega sveta.

To je v jedru etika privatnega lastništva proizvodnih in distributivnih sredstev. Glavni princip te etike je — in to je važno: moč stoji nad pravico, oziroma moč je pravica. Kdor ima moč, ta deli pravico in kar naredi, je dobro in prav. Vse drugo pa, kar se protivi temu naziranju, je slabo in "tabu". To je etično načelo vseh vladajočih slojev, odkar se je pojavilo lastniško pravo. In to načelo se je tudi dosledno izvajalo in se izvaja še danes — in se mora izvajati, ako hočejo vladajoči sloji obdržati svetost in nedotakljivost lastniškega prava.

Teoretično, to je po naukih vere, prihaja vsa moč in oblast od Boga, torej tudi vsa pravica. Po tej teoriji vladajo oblastniki po milosti božji. Faktično je pa vedno vladal tisti, ki je imel največjo armado ali najboljše orožje. Tudi v republikah in ustavnih monarhijah, v katerih teoretično vlada ljudstvo, odločuje od časa do časa nasilje. Danes smo v dobi, ko v mirnem in vojnem času prevladuje moč privatnega kapitala. Armade dolarjev pokupijo cele armade vojakov. Moč orožja prehaja v moč kapitala — in ta moč je še vedno pravica in oblast po milosti božji.

Po buržoaznih etičnih načelih in nravstvenih predpisih, ki imajo vero za podlago, je dober človek oni, ki izpolnjuje božje zapovedi in posvetne postave, ki ne stori ničesar, kar je "tabu" ali greh; ki stori vse, kar je zapovedano; ki je pokoren svojim višjim in redno plačuje davke in sploh daje "Bogu, kar je božjega in cesarju, kar je cesarjevega" (državi, kar je njenega). Kdor pa dela temu nasprotno, je slab človek. Dober delavec je oni, ki vedno rad dela, nikoli ne pogleda na žepno uro, nikdar ne nadleguje delodajalca s kakimi zahtevami in sploh oni, ki je z vsem zadovoljen, kar pride. Delavec pa, ki poče biti pokoren, štrajka in vedno zahteva več in več od delodajalca, je pa slab delavec.

To je morala za podložnike, hlapce in za brezpravno maso sploh. Za vladajoče sloje velja to le v teoriji. Zakoni, ki regulirajo neštete pojave v življenju, veljajo v prvi vrsti ljudstvu, to je onim ljudem, ki nimajo nič opraviti s sklepanjem zakonov. Pristranost ni tolika v zakonih samih kakor v izvajanju istih. Danes se najstrožje izvajajo tiste postave, ki regulirajo gospodarsko življenje. Baš v tem življenju je posvetna ali buržoazna etika najbolj pristranska. Kapitalistične države še sprejemajo gotove versko-nravne predpise — na primer glede spolskega življenja in raznih socialnih zadev — monopolizirale pa so zase stvarjanje vseh

*) Predavatelju so deloma služili sledeči viri: R. F. Foster: The Coming Faith, Charles H. Kerr: Morals and Socialism, dr. C. H. Reed: Civic Evils, W. T. Brown: The Relation of Religion to Social Ethics in C. Jekovec: Morala Svobodne misli.

predpisov, ki služijo interesom kapitalistov, čeprav mnogi ti predpisi prihajajo teoretično v konflikt s pravili krščanske morale. Kar je v prilog buržoaznim in kapitalističnim interesom, je vse dobro in moralno — v resnici pa je kapitalizem kot ekonomski in politični sistem moralno najbolj bankrotirana ustanova, kar jih je bilo pod solncem poleg rimske hierarhije.

4. Krščanska morala.

Kakor je buržoazna ali posvetna etika, tako je tudi krščanska morala razrednointeresna. Posvetna služi interesom kapitalizma, krščanska pa interesom cerkve. Cerkev je izvrševalka in nadzorovalka svoje morale. Vse, kar služi cerkvi in njenim interesom, je moralno in dobro, vse drugo pa, kar je cerkvenim interesom protivno, je nemoralno, greh ali "tabu". Ker cerkev trdi, da predstavlja "božje kraljestvo" — karkoli že to pomeni — na zemlji in pravi, da izvršuje božjo voljo, so tudi njeni interesi božja volja. Kar cerkev hoče, to Bog hoče; česar cerkev noče, tega Bog noče.

Krščanska morala je že stara. Njene korenine so etični in npravstveni nazori prastarih modrijanov, ki so živeli v Indiji, Perziji, Babiloniji, Egiptu, Judeji, Grški in v Rimu. Utemeljitelji kristjanstva so vzeli te nazore za svoje in postavili dogmo, da so to zapovedi in obljube Boga. To je temelj krščanske morale.

Razumę se, da ta temelj, ki se je pojavil v davnih časih, niti iz daleč ne odgovarja več današnjim ekonomskim, socialnim in kulturnim razmeram. Vrhutega je verska morala dogmatična: kakor se vera in verska dogma ne sme izpremeniti, tako mora ostati tudi morala, ki sloni na veri, neizpremenljiva. Ker pa je cerkev človeška organizacija in ustanova ter — kakor vsaka veja življenja — podvržena tekočim gospodarskim, političnim in kulturnim razmeram, je ta cerkvena morala bolj in bolj le na papirju, kolikor je ne drži posvetna oblast pri življenju. Posledica te dogmatičnosti in fosiliziranosti je, da je verska morala postala negativna in protinaravna in povzročila je ter še povzroča med ljudmi, ki jih hočejo slediti, veliko hinavščino in dvoobraznost.

Če bi se bilo vse človeštvo dosledno ravnalo po predpisih cerkve, bi bilo izumrlo že v prvem stoletju krščanstva, kajti devištvo je bilo cerkvi najvišji vzor. Svet se bi ne bil ganil niti za las v materijalnem napredku, kajti cerkev uči, da človek ne sme iskati sreče na tem svetu, temveč mora vso svojo energijo posvetiti neki nebulozni sreči na "onem svetu". Kar je posvetnega, materijalnega in naravnega, je po verski morali le začasno, torej slabo in grešno, če ne služi večni sreči na "onem svetu". Življenje je le pripravlanje — potovanje po solzni dolini — na drugo, boljše življenje in človek mora biti pasiven, otrpel in sploh mrtev za svet samo zato, da se bolj dopade Bogu in si pridobi nebesa. Kaj bi se brigali za blagostanje, za dobro življenje, če pa živimo le nekaj let in potem pride uživanje, ki traja vso večnost! — In nekaj ljudi je vedno bilo, ki so se dosledno ravnali po teh pravilih. Zavrgli so vse in odšli v puščave, kjer so umazani in polni mrčesa stradali in trpeli vročino in mraz ter se povrhu še pretepali kakor pravi norci. Te norce je potem cerkev naredila za svetnike — za vzor najboljših ljudi na svetu.

Ni treba iskati najbistrejše pameti, da spozna, da so taki moralni predpisi v najostrejšem nasprotju z vsemi prirodnimi zakoni in naravnimi pravicami človeka. Ker pa so ti zakoni močnejši kakor vsi predpisi

mumijazirane morale, niso šli vsi ljudje v puščavo. Človeštvo se je klub nebrojnim žrtvam izvleklo iz močvirja strašnega srednjega veka in počasi popravljalo, kar je zamudilo. In kočno je cerkev sama sistematično kršila svoja lastna moralna pravila. Njena vzora devištva in uboštva sta bila fiasko. Ne le da je ogromna večina vernikov, temveč so tudi najvišji poglavarji cerkve v polni meri in preko mere uživali vse grešnosti tega sveta, zbirali si zaklade in na vse načine zadostovali svojim nagonom.

(Dalje prihodnjič.)

***

CILJ ŠE NI DOSEŽEN.

Ali ste že kaj storili v sedanji kampanji za povečanje "Proletarca"? Ako ne, čemu odlašate?

"Proletarca" bomo povečali in v ta namen potrebujemo za kritje povečanih izdatkov fond \$1000, kar bo zadostovalo za enoletno povečanje 4 strani tedensko.

Dosedaj je nabranih v ta fond okrog \$800. Natančen izkaz prispevkov bo objavljen prihodnji teden.

Mnogo tistih, ki žele povečanje "Proletarca", se še ni odzvalo v sedanji agitaciji. Sodrugi in somišljeniki, požurite se, da dosežemo cilj povečanja čim prej. Nekateri okraji so že precej čez kvoto, toda drugi so še daleč zadaj. Storite kolikor morete in to kakor hitro mogoče, da vas večji "Proletarec" pozdravi v čim krajšem času.

Med dosedanji prispevatelji in nabiralci je zastopano precejšnjo število žensk. Računamo nanje tudi v bodoče, kajti brez aktivnega ženstva je uspešno delavsko gibanje praktično nemogoče.

Vemo, da je veliko delavcev radi slabih industrialnih razmer v gmotnih težkočah in ne morejo prispevati kot bi v drugem slučaju. Ali ako morete pridobiti tiste ki bi lahko, boste vseeno pripomogli k cilju.

Povečanje "Proletarca" pomeni več čtiva, in vsled tega več socialistične vzgoje, več napredka v naši javnosti in večje aktivnosti v našem gibanju. Večji "Proletarec" bo zadajal nasprotnikom napredka in socialistične misli še težje udarce. Večji "Proletarec" je potreben delavstvu, in naloga delavstva je, da ga poveča. Za trajno povečanje so potrebni večji dohodki. Dohodke najložje povečemo z agilnejšo agitacijo za pridobivanje novih naročnikov.

To sta dve stvari, ki jih imamo pred sabo. Ne prezrimo jih, pa bomo dosegli cilj povečanja in ga potem tudi obdržali. In če bomo storili vsi toliko kot lahko storimo, bomo v doglednem času povečali Proletarca ne samo za 4 ampak osem strani tedensko.—Upravništvo.

Resnim in pametnim za smeh in kratek čas.

HA, HA, HA---

ali nekaj razkritja o detektivskem sprejemu jugoslovanskih škofov v New Yorku.

Saj se še spominjate, da so ameriški dnevniki priobčili vest, kako se je pripravljala bombni napad na škofo Jegliča, Rodiča in Gnidovca, ki so prišli na evharistični kongres. Načelnik newyorške policije jih je radi tega zastražil z detektivi "bombnega oddelka", torej z najbolj izvežbanimi detektivi, ki znajo pogledati v vsak kotic kjer bi se lahko skrival atentator.

Jugoslovanski listi v Ameriki so se čudili, ker niso nič vedeli o silni nevarnosti, ki je pretila jugoslovanskim vladikom. Še večje iznenadenje so izrazili listi v domovini. Zagrebški listi se zgražajo, ker je bil prihod jugoslovanskih romarjev tako zaručano balkanski, tako malenkostno majhen, in kritizirajo hrvatske in slovenske katoliške duhovnike v Ameriki in v domovini radi njihove "nepraktičnosti". Najbolj so se seveda zgražali radi detektivskega sprejema, ki ga je nekdo oskrbel jugoslovanskim škofom ob njihovem prihodu v New York.

Vsega je kriv newyorški slovenski župnik. To ne trdimo mi, ampak hrvatski župnik Petričič. On pravi, da je slovenski župnik v New Yorku še "greenhorn", toda ambiciozen. Videl je, kako veličastne sprejeme imajo drugi visoki duhovniki ob prihodu v New York, pa si je mislil: Čemu ne bil imel takega sijajnega sprejema tudi škof Jeglič. Možiček je v svoji mali pameti mislil, da take parade oskrbi policija, ker jo je videl sodelovati pri sprejemu vsakega kardinala in škofa. Javil je torej policiji, da pride s to in to barko v New York škof Jeglič in par drugih jugoslovanskih škofov, ter želel, da jim policija oskrbi sprejem. Well, policijski uradniki, ki čitajo o atentatih na Balkanu, o čudnih manirah Balkancev in ki poznajo nekatere "balkanske" rojake sami, so hitro zaključili, da hoče dobri župnik da policija protektira jugoslovanske škofo, in izdali so nalog detektivom, da naj vestno pazijo nanje. Slovenskemu župniku se je načrt torej popolnoma ponesrečil.

"Hrvatski Glasnik", iz katerega posnemamo to poročilo, pravi, da se bi pameten človek vsemu temu sladko smejal, ako nas ne bi ta "slovenska novodošlica" "obrukala" pred vsem ameriškim svetom. Obžaluje, ker ne ve imena tega slovenskega župnika, pa tudi nam ni znano. Morda bo vedel kaj več povedati katoliški "Naš Dom" v New Yorku.

***

Prežalostna slovenščina.

Dva slovenska lista v Ameriki žalita slovenščino v vsaki številki z vsako priobčeno notico ali člankom, "spisanim v uredništvu", in to sta "Amerikanski Slovenec" in "Delavska Slovenija". Ni pa samo jezik reven, "zmeštran" in ubog, ampak tudi — joj, joj, joj, — tudi "gradivo"! Oba lista predstavljata vsaki svoje "ekstremno" krilo, in kakor je v takih slučajih običaj, se tudi ta dva "ekstrema" dotikata in sta si sorodna. Posebno sta si sorodna v tem da služita reakciji in nazadnjaštvu in da predstavljata duševno plidkost. "Uredniki" obeh so prenevedni da bi bili uredniki,

imajo pa dovolj "znanja", da se igrajo z nevednostjo "mase", in to nevednost izrabljajo največ radi "materialističnih ozirov".

***

Še ena razlaga o svobodomiselstvu.

Zvonko Novak je pod imenom nekega M. Gajška iz Nokomisa podal najnovejšo razlago o svobodomiselstvu in socializmu. V izdaji "G.S." z dne 25. julija piše med drugim:

"... *Socialist je lahko svobodomislec, zakaj, od socijalista do svobodomisleca je še dolga pot, pa se lahko marsičesa nauči. Pravi svobodomislec pa ne more biti socijalist, zakaj, to bi ga zaviralo pri njegovem napredku...*"

To "učeno" razlago je Zvonko priobčil pod velikim naslovom "Proletarec se izmišlja in laže." Isti Gajšek (Zvonko) pod istim naslovom v isti številki "G.S." piše o prostoziidarskih ložah, svobodomiselstvu, socializmu in boljši bodočnosti delavca tudi tole:

"Uredniku "Proletarca" povem, da ima v nekaterih rečeh prav s svojega vidika. On sovraži prostoziidarstvo, ker ne mara nobenega socijalista noter. Tudi v tem ima prav, da je to kapitalistična ustanova po njegovem nazoru, zakaj, domala vsi prostoziidarji so premožni ljudje, visoki državniki, delodajalci, odborniki in poslovodje. In ravno zato je napredek vsakega člana prostoziidarske lože bolje zasiguran, ker ima zaslombo pri ljudeh, ki kaj veljajo. Seve pri socijalistih je ravno nasprotno. Kadar pride ta ali oni socijalist do tega, da ima kaj več premoženja, ali kadar začne misliti, kako bi si malo opomogel, da pride do boljšega življenja, tedaj neha biti socijalist. Tudi to je lahko res, da je prostoziidarska loža nazadnjaška, zakaj, njen obstanek sega nazaj tja do Babiloncev in Rimljanov... Meni je le, da ustanovimo nekaj, kar bi imelo kak pomen in korist za naš narod sedaj in še mnoga leta za nami... Jaz naj tu nakratko omenim, da zahteva svobodomiselnost poštenost, pravico in resnico a pobija pa laži in izmišljotine. Veruje v vse dokaze in ti veleva, da delaj in ustvarjaj, misli in preizkušaj, pa najdeš vse dobrote v naravi, ki je tvoj Bog. In če boš imel vse te lastnosti, Ti pojde dobro na tem svetu. Dobro pa ne more iti nobenemu preje, dokler si s poštenostjo in pridnim delom ne pridobi premoženja. Zato mi tudi nismo nasprotni tistim, ki so si pridobili premoženje po pravici. Uredniku "Proletarca" povem lepo na uho, da je zelo veliko dobrih svobodomislecev, ki so bogataši. Kdor ne premisli vsega dobro, ali kdor znosi vse v cerkev, ali kdor samo čaka, da kaj dobi, ko si bodo razdelili s kapitalisti, tisti nima nikoli nič..."

*

Če ima Gajšek prav, tedaj Zvonko sploh ni svobodomislec, ker ima vse tiste lastnosti katerih bi pravi svobodomislec ne smel imeti; kajti Zvonko ne le da ne pobija laži in izmišljotine, ampak sam vztrajno laže in "piše" izmišljotine. Pravi svobodomislec je priden, konstatira Gajšek; da ponovimo njegov rek: "... *Dobro ne more iti nobenemu preje, dokler si s poštenim in pridnim delom ne pridobi premoženja...*"

To je torej! Revni smo zato, ker ne znamo pridno in pošteno delati.

Zakaj so nekateri "učeni" ljudje tako ubogi na duhu in v — žepu?

OH, OBČINSTVO!

A. P. Čehov.

Dovolj! Nič več ne boš pill! Za vse na svetu, nič več! Čas je že, da se spametuješ. Treba je delati, mnogo delati. Rad greš ob mesecu po svojo plačo, zato pa moraš tudi pošteno, pridno in vestno izpolnjevati svojo službo, ako treba žrtvuješ za njo tudi počitek, spanje. Šale na stran! V meso in kri, brate, ti je prišla navada, da zastoj dobivaš plačo in to res ni lepo. Res, ni lepo.

Ko si je vlakovni preglednik Podtjagin na ta način izpraševal svojo vest, je občutil naenkrat v sebi nepremagljivo stremljenje in veselje do dela. Ne glede na to, da je ura že dve ponoči, prične vlakovni preglednik buditi svoje podrejene sprevodnike in hodi skupaj z njimi po vozovih ter pregleduje vozne listke.

— Vozne listke, prosim! — nagovarja samozavestno potnike in veselo preščipava listke s kleščami.

— Vaš vozni listek! — nagovori Podtjagin suhega, miščastega potnika II. razreda zavitega v kožuh in oddejo ter obdanega kroginkrog z blazinami. "Vaš vozni listek!"

Potnik ne odgovori. Spi. Vlakovni preglednik ga prime za ramo in nestrpno ponavlja: Vaš vozni listek!

Potnik plane pokonci, odpre oči in gleda začudeno Podtjagina.

— Kaj? Kdo? A? —

— Saj vam govorim vendar s človeškim jezikom: Vaš vozni listek! Potrudite se!!

— Moj Bog! — vzdihuje potnik z jokajočim obrazom. — Moj Bog . . . revmatizem me muči . . . tri noči že nisem zatisnil očesa. Vzel sem nalašč malo morfija, da bi zaspal, pa pridete z "Vaš vozni listek". To je neusmiljeno, nečloveško. Ako bi vi vedeli, kako se mučim predno zaspim, bi me ne nadlegovali s tako malenkostjo. To je neusmiljeno, grdo! Zakaj vendar vam bo moj vozni listek? Preneumno!

Podtjagin premišljuje, ali naj se mu zameri ali ne ter sklene — zameriti se mu.

— Vi, prosim, ne kričite tukaj! Tukaj ni beznica! — mu reče.

— Da, v beznicah postopajo ljudje bolj človeško . . . kašlja potnik. — Kako naj zaspim sedaj vdruživ! Preneumno! Prepotoval sem vse inozemstvo, pa nihče ni nikoli od mene zahteval voznega listka, tukaj pa venomer, kakor da jih sam vrag dreza pod rebra, brez prestanka nadlegujejo človeka.

— Zakaj pa ne greste v inozemstvo, če se vam tam bolj dopade?

— Neumno govorite, gospod! Ali ni dovolj, da mučite potnike s slabim zrakom, soparo, prepilhom! Naj se vrag zadavi s temi formalnostmi! Saj bi še bilo, če bi se vse to vršilo res radi kontrole, pa se polovica vlaka pelje brez voznih listkov.

— Poslušajte, gospod! — je vzrojil Podtjagin. — Ako ne prenehate kričati in nadlegovati občinstva, bom primoran na prvi postaji deložirati vas in sestaviti o tem zapisnik.

— To je že neznosno! — se pritožujejo potniki. — Nadlegovati bolnega človeka! Poslušajte, imejte vendar usmiljenje!

— Saj se vendar oni sami kregajo! — se je zbal Podtjagin. — Dobro, naj bo za enkrat, ampak vedite, da to od mene zahteva služba. Seveda, če bi ne bila služba, potem že. Saj lahko vprašate postajnega načelnika . . . kogarkoli lahko vprašate . . .

Podtjagin skomigne z rameni in se odstrani od bolnika. V začetku se čuti razžaljenega in zapostavljenega, ko pa je nato pregledal nekaj vozov, ga je pričela v njegovih vlakopregledniških prsih gristi vest in se ga pollaščati nemir.

— Res, ne bilo bi treba buditi bolnika, — je mislil, — toda krivda ni na meni. Vsi mislijo, da postopam tako morda od dolgega časa, ne pomislijo pa seveda, da to zahteva služba . . .! Ako mi tega ne verujejo, jim lahko za pričo pripeljem postajnega načelnika.

Postaja. Vlak stoji pet minut. Pred odhodom vlaka stopi Podtjagin v opisani voz II. razreda. Za njim stopa postajni načelnik v rdeči kapi.

— Evo, ta gospod, — je pričel Podtjagin, — pravijo, da nimam pravice zahtevati od njih voznega listka, in . . . in so užaljeni! Prosim vas, gospod postajni načelnik, objasnite jim, ali zahtevam vozni listek zato, ker služba tako veleva, ali tako tjavendan?

— Gospod! — nagovori Podtjagin bolnega, miščastega potnika, — gospod! Sedaj lahko vprašate gospoda postajnega načelnika, ako meni ne verujete.

Bolnik skoči po koncu, kakor bi ga kdo pičil, odpre oči in se z jokajočim obrazom naslovi na naslonjalo.

— Moj Bog! Zavžil sem drugi prašek in ravnokar sem zadrmlal, ko je že zopet tu . . . zopet! Rotim vas, imejte usmiljenje!

— Gospod, nudi se vam prilika, da vprašate gospoda postajnega načelnika, ali imam pravico zahtevati vozni listek ali ne!

— Ni mi mogoče več prenašati! Nate vzemite vaš vozni listek! Nate! Kupim vam jih še pet, samo pustite me, da mirno umrem. Ali res vi sami še niste bili nikdar bolni! Neusmiljeno ljudstvo!

— To je naravnost zasmehovanje! — se pritožuje neki gospod v vojaški uniformi. Nikakor ne morem razumeti te vsiljivosti.

— Pustite . . . reče v zadregi postajni načelnik Podtjaginu in ga potegne za rokav.

Podtjagin skomigne z rameni in sledi postajnemu načelniku.

— Ustrezi, če moreš! — mrmra on pri sebi. — Radi njega sem pozval postajnega načelnika, da bi se prepričal, pomiril, se pa še krega.

Druga postaja. Vlak stoji 10 minut. Podtjagin stoji pred buffetom in pije kisló vodo, ko stopita naenkrat k njemu dva gospoda eden v inženerski drugi v vojaški uniformi.

— Poslušajte, vlakovni preglednik! — nagovori inženier Podtjagina. Nad vašim postopanjem z bolnim potnikom so se zgražali vsi očividci. Sem inženier Puzicki, to je gospod polkovnik. Ako se ne opravičite takoj pred potnikom, se pritoživa našemu dobremu znanču načelniku prometnega oddelka.

— Gospod, saj jaz vendar . . .

— Vi vendar . . . — govori zmedeno v zadregi Podtjagin.

— Ne potrebujeva nobenih pojasnil. Povdarjava še, ako se takoj ne opravičite, vzameva potnika pod svojo zaščito.

— Dobro, jaz . . . jaz se lahko opravičim, če ravno želite. Izvolite . . .

Po preteku pol ure si je Podtjagin domislil pravo frazo, ki bi po njegovem mnenju zadostovala potniku kot opravičilo in ne žalila njegovega lastnega dostojanstva. Stopi v voz.

— Gospod! — nagovori Podtjagin bolnika. — Poslušajte gospod!

Bolnik se strese in plane pokoncu.

— Kaj?

— Onega . . . kako bi rekel? . . . Ne jezite se . . .

— Oh, vode, vode . . . sope bolnik in se prijemlje na srčno stran. Tretji prašek morfija sem zavžil, zadremal in . . . zopet! Bože moj, kedar me prestanete mučiti?

— Jaz sem vam . . . oprostite!

— Poslušajte . . . v prihodnji postaji prekinem vožnjo. Ne morem več trpeti . . . Jaz . . . umiram . . .

— To je podlo, grdo! — se razburja občinstvo.

— Proč od tukaj! Drago poplačate za podobna nasilstva! Marš ven!

Podtjagin opleta z rokami, vzdihuje in gre iz voza. Napoti se v službeni voz, kjer se vsede ves izmučen za mizo in se pritožuje:

— Oh, občinstvo! Ne ustrežeš mu na noben način! Izvolite opravljati pri teh razmerah službo in se truditi. Hočeš — nočeš pljuneš na vse skupaj in se zapiješ . . . Ako delaš, se jezijo, ako ne delaš, se jezijo.

Podtjagin izpije naenkrat pol butilke in nič več ne misli na delo, dolžnost, poštenost.

Tridesetletnica jugoslovanske socialne demokracije.

Letos obhaja jugoslovansko delavstvo bivših avstrijskih dežel (Kranjske, Štajerske Goriške, Trsta, Istre, Dalmacije in Koroške) tridesetletnico ustanovitve jugoslovanske socialno demokratične stranke (danes *Socialistična stranka Jugoslavije*). Koliko bojev je bilo treba, koliko žrtev! Malo je delavskih strank po svetu, ki bi se razvijale v tako težkih okolščinah kakor se je posebno v početnih letih jugoslovanska socialno demokratična stranka.

"Delavska politika" z dne 7. julija piše pod naslovom "Jubilej" o tej važni obletnici sledeče:

Koncem meseca junija 1896 je bila ustanovljena Jugoslovanska socialno demokratična stranka, katere delokrog je obsegal Slovenijo, Istro in Dalmacijo. Ustanovljena je bila v dobi hudih preganjanj, splošne reakcije, v dobi, ko se je industrija v teh krajih začela šele pojavljati, v dobi, ko je bila klerikalna stranka še skrajno srednjeveška in liberalna stranka še bolj breznačelna, konservativna, nazadnjaška in trebiharska kot danes. Bili so skoro izključno manuelni delavci, ki so kumovali ustanovitvi naše stranke — napihnjena slovenska lažiinteligenca je tudi takrat gledala na ta pokret priprostih, revnih, zapuščenih, bičanih in zasmehovanih delavcev, — rudarjev, čevljarjev, krojačev, kovinarjev, zidarjev — kot na nekaj manjvrednega in smešnega. Filistersko slovensko malomeščanstvo, njegova naduta inteligenca, konservativni in lažnjivi liberalizem in predmarčni klerikalizem so pozdravili ustanovitev jugoslovanske socialno-demokratične stranke z zasmehovanjem in ustrahovanjem. S policijo in paragrafi in drugimi takimi učenimi argumenti so dokazovali, da so socialistični ideji in socialističnemu gibanju pri nas šteti dnevi. Pa so se tisti grešni dnevi pretvorili v desetletja. Socialistična stranka se je tudi pri nas uveljavila, preko socialnega vprašanja in socialističnega gibanja niso trajno mogle niti naše

rudimentalne, ideološko revne in politično reakcijske meščanske stranke.

Jugoslovanska socialno demokratična stranka se je razvijala v zelo težkih prilikah; v prvih početkih je mogla računati večinoma le na obrtniško delavstvo, šele kasneje, z razvojem industrije, je pridobila tudi industrijski proletarijat — a ta industrijski proletarijat je prišel v tovarno večinoma iz vasi iz kmečkih vrst, predstavljal je šele prvo našo industrijsko generacijo; ta proletarijat so težili razni stoletni predsodki, pa je vendar vztrajno, požrtvovalno, modro in dalekovidno delo naših prvih, častnih in junaških pionirjev uspelo: delavske mase so našle pot v naše socialistične vrste, se razredno izobrazile, utrdile svojo zavest, objele in doumele v vsej svoji veličini socialistično poslanstvo na svetu.

Malo smo doslej pisali o naši socialistični zgodovini, ali o pisani zgodovini naših bojev in naših sobojnikov bi mogli napisati marsikatero veliko in častno poglavje. Bile so borbe, bile so zmage in bili so porazi. Ali ideja je živela in triumfirala. Po vojni so tudi naše gibanje pretresali težki spori, razcepi — pri nas, kakor drugod. Bedasta, kakor naziranje tiste filisterske in nadute malomeščanske polinteligence pred tridesetimi leti, bi bila razlaga, da so ti razcepi bili zgolj posledica osebnih kalkulacij in osebne mrznje. S tem bi se ponižal i sam razcep, ki je prišel iz Moskve kot rezultat ruskih prilik in ruske revolucije zgolj na igro oseb. Bili so razcepi v našem pokretu, kakor so bili povsod po svetu in zdrav socialistični pokret je vse te razcepe premagal in združil znova vso maso v svoji socialistični razredni stranki. Trideset let so vzdržali naši socialistični somišljeniki to stranko — vzdržali jo bodo dalje in združili v njej vse, kar misli in čuti res socialistično. Najbolje moremo proslaviti to tridesetletnico, ako priključimo v spomin vsem našim somišljenikom častno in možato devizo naših socialno-demokratičnih pionirjev: Vzdržati, ne kreniti s prave poti, ne kolebati, popravljati se neprestano, toda v lastnih vrstah izločiti iz stranke vse nevredne elemente s trajno nepopustljivo selekcijo in zaupati nujnosti, nepreprečljivosti socialistične zmage na svetu!

Ob tridesetletnici ustanovitve naše stranke se hvalježno spominjamo vseh naših prvoboriteljev, spominjamo se pokojnega Železnikarja, ki je poplašal z desetletno težko ječo svojo udanost socialistični ideji in stranki.

O tem našem jubileju bomo še obširno pisali v posebni izdaji našega lista — te vrstice naj služijo le kot opomin vsem, ki so dobre volje, da vztrajajo in zaupajo. Naša ideja je neumrjoča, naša ideja bo zmagala!

Slava našim pionirjem!

Živela Socialistična stranka Jugoslavije!

"BEZ IZ TEME" je knjiga ki je izšla v založbi "Proletarca". Obsega nad tri sto strani, in vsebuje dela ruskih pisateljev Andrejeva, Gorkega, Čehova, Arcibaševa in Turgenjeva. Stane vezana v platno \$1.75, mehko vezana \$1.25. Naročite več izvodov skupaj.

"Proletarec" je socialističen list, in zato ker je list načel, je obsvožan! Ako bi "Proletarca" hvalili ljudje ki ga danes sovražijo, bi mu bilo v ponižanje, in ne bil bi pravi delavski list.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

VAŽNO ZA WESTMORELAND COUNTY.

HERMINIE, PA. — Okrajna soc. organizacija priredi v nedeljo dne 8. avgusta piknik v Woodside parku ob Irwin in McKeesport električni železnici. Park je eno miljo od Lincolna in Circlevilla. Pod klancem zavite na levo, kjer boste videli napis s kašipotom na naš piknik. To navodilo velja za one ki pridejo z avti. Tisti, ki pridejo od pittsburške strani, morajo obrniti na desno predno pridejo v Circleville, torej eno miljo od Lincolna in Highway po McKeesport cesti.

Stranka je najela ta park za nedeljo 8. avgusta, torej na dan, ko nima nihče izgovora, da ne utegne priti. Za postrežbo bo čimboljše preskrbljeno. Na sporedu zabavne igre, govori in druge stvari, ki neprisiljeno razvedre človeka. Izmed govornikov nastopi sodrug Slaython, socialistični kandidat za governerja Pennsylvanije, in dobro znani govornik in agitator Sidney Starck.

Rojaki, delavci, pridite na ta piknik, ki je namenjen vsemu delavstvu tega okrožja, v čim večjem številu. Vstopnina, ki je prostovoljna, je 25c. Namen priredbe je pomagati agitaciji za razširjenje "American Appeals" in pojačati soc. organizacijo. Vabimo tudi sodruga iz Wash. county, pittsburške okolice, Collinsburga-West Newtona itd., da pridejo dne 8. avgusta v Woodside park, kjer jim kličem, na svidenje!

Anton Zornik.

NEKAJ JASNOSTI NA NEJASNE KRATKE PRIPISKE".

WEST NEWTON, PA. — Pred dobrim mesecem sem opazil, da ima "G. S." zopet nov "ton," katerega zvok zvončklja proti socialistom. V "kratkih pripiskih" se obreguje ob Proletarca in razne aktivne sodruga. Ker se mi je čudno zdelo, kako to, da bi svobodomiselnih listov ne imel nujnejšega opravka, in ker ne maram podpirati lista ki napada našega "Proletarca" in nastopa enotno z nasprotniki delavstva, sem poslal v začetku junija uredniku "G. S." sledeče pismo:

"V vašem listu št. 43 z dnem 1. junija sem čital v "Kratkih pripiskih" proti koncu tudi: "Glasilce j. s. s. je prineslo pod naslovom 'Sovraštvo med brati' itd. Čital sem oboje, članek "Sovraštvo med brati" in Vaše pripiske — in evo Vam moje sodbe. V članku v našem "glasilcu" (ki je v resnici veliko večje kot "G. S.") ne čitam nič takega da bi se bilo vredno spodtikati. Nasprotno pa iz Vaših "pripiskov" kar zija grdo sovraštvo do vsega kar je socialističnega. Vaše mnenje je, da bi morali socialisti vse potrpeti, ko nas takozvani komunisti obsipajo s priimki (ki jim niso v čast), in ki vale krivdo za slabe razmere po svetu na nas, četudi vedo, da delujemo z vso dano močjo, da bi bile boljše. Mesto da bi šli med nevedno maso in jo pridobili, pa čeprav za komunizem, ako mislijo da je boljši od socializma, sejejo razdor med tistimi, ki so že zapustili črni tabor, zoper katerega tudi Vi nastopate vsaj v listu ako že ne drugje. Svojo stranko

hočejo imeti s socialistov, dasi drugače trdijo da nismo vredni da smo sploh na svetu. Kdor misli danes kaj več kot na bodočo socialistično družbo, je za današnje čase utopist, razdirač, sovražnik delavstva itd. Morete li Vi utajiti, da komunisti niso razdiralci delavskih organizacij? In kot take naj bi jih mi spoštovali, jim segali v roke in jih odpuščanja prosili, stranko razpustili in šli k njim ter verovali njih utopije?! Kdo je pričel z bojem? Mar socialisti? Sploh pa naša stranka ne bje nobenega boja s komunisti, pač pa odbija le napade, in do tega je tudi naša stranka upravičena. Dokler bodo rojaki in ljudje sploh nasadali na tako pisanje kot ga ima "D. S." (in Vi ste njen zagovornik), naj nikar ne mislimo o kaki preuredbi, bodisi med nami Slovenci ali pa v državi. Čitajte še enkrat zadnji odstavek članka "Sovraštvo med brati". (Škodilo Vam ne bo ako prečitate cel članek še enkrat, toda čitajte trezno). Ima velik pomen, ki se tiče nas vseh, torej tudi Vi niste izvzeti. Ako imate korajžo, priobčite to dobesedno v Vašem listu, ako ne, si pa vzemite na znanje. Naročnik lista "G. S." sem deset let. Koncem junija mi naročnina poteče, in tedaj ga mi ustavite, kajti za naprej ne bom več plačal.

Našemu "glasilcu" bom ostal zvest, dokler bo hodilo po tej poti. — (Podpis) John Langerholc."

Na to pismo mi je urednik g. Zvonko Novak v 46. številu "G. S." odgovoril tole:

"Dopisniku iz West Newtona, Pa., odgovarjam za sedaj samo tole: Ni vse zlato kar se sveti. Niti ni vse socialistično, kar hodi pod takšnim banderom. Njegovo pisanje priobčim brž ko bo kaj prostora zanj. In takrat mu tudi dokažem svojo zgornjo trditev. Čudil se bo in šel vase tedaj. To mu povem že kar v naprej."

Urednik "Glasa Svobode" do danes še ni izpolnil svoje obljube. Rekel je, da bo moje pisanje priobčil, ko bo imel prostor, da bo dokazal svojo gornjo trditev, in da bom potem šel vase.

Urednik "Proletarca" je citiral zgorajšnji odstavek pod sarkastičnim naslovom "Bližajo se velika razkritja", in vzlic temu urednik "Glasa Svobode" nič ne razkrije. Meni bi bilo ljubše da bi razkritja čital ko sem imel "G. S." še plačan, toda kako naj bom šel vase potem ko ga ne bom več prejemal in radi tega ne bom izvedel o razkritjah!

Ne verjamem, da bi mu primanjkovalo prostora, kot namigava. Zdi se mi da ga ima dosti, katerega ni imel napolniti s čim drugim, pa ga je napolnil s psovkami na njemu neljube socialiste. Morda pa Zvonko, ki je v dveh delih sveta študiral na univerzi in se naučil kam je treba postaviti piko, kam vejico (spominjam se njegove kritike Fr. Tavčarjeve črtice v Ameriškem druž. koledarju), ne ve nič takega da bi me pripravilo da bi šel "vase tedaj".

Svetujem mu, naj bo pri razkrivanju bolj možat kot njegov druž. Charles. Ko je on razkrival, je naki-dal cele kolone korupcije iz SNPJ. Sedaj, ko ga je samo eden ustavil ter ga povabil prinesiti dokaze, joka kakor otrok in prosi pomoči.

Jugoslovanskemu delavstvu širom Amerike svetujem: Proč od listov, ki so odprto sovražni interesom

delavskega ljudstva; še dalj proč od listov, ki hlinijo prijaznost delavstvu, kajti v njihovi prijaznosti je skrit Judež, pripravljen vsako minuto, da te izda.

Naprej pa za naše časopisje! Delujmo, da se Proletarca razširi; prispevajmo nekaj, da postane večji in popolnejši, in to čim prej tem bolje.

John Langerholc.

PASJI DNEVI IN EPIDEMIJA POBOŽNOSTI V MILWAUŠKI NASELBINI.

MILWAUKEE, WIS. — V starokrajških pratikah, ki za leto naprej napovedujejo vreme, je znamenje, ki pomeni "pasji dan". Pasji dan pa pomeni vroče vreme z nevihtami. Nadalje je poletje doba kislih kumarcev, kar se časopisja tiče. Poletni čas ima torej svoje posebne hibe. Poletna vročina ima tudi to lastnost, da slabo vpliva na možgane.

V milwaški-westalliški naselebini živimo pod vplivom vročine, ki nastane tu pa tam za nekaj dni, in vsled nje je zabredla v sveto pobožnost. Pomislite, milwaška naselebina, in pa pobožnost! Rekli so, da to gre skupaj, pred dnevi pa se je pokazalo, da so milwaški Slovenci še zelo verno ljudstvo, ki je čakalo pravega pastirja. Priselila se je med nas epidemija pobožnjaštva, ki je vrgla na kolena marsikakšnega tukajšnjega stanovnika, ki se je morda še dan ali dva poprej bahal s svojim svobodomiselnostjo, ali pa celo trdil, da se smatra za najboljšega socialista. Niso mogli več hoditi, zato so drsali po kolennih, ustnice so se jim nakremžile, s svojimi rokami pa so se trkali ob grešna prsa. Vse to se je dogodilo v dneh vročine, epidemijo pa je povzročil avtor "Rdeče brošure" in požigalec Cankarjeve "Erotike".

Naš krojač Janez (mimogrede omenjam, da se nje ga ni prišla epidemija) nima vzroka za pritožbe, kajti treba bo šivati, in njegov poklic je šivati. Spokornjenci so trkali s svojim drsanjem po kolennih obleko in treba bo popravljati ter delati nove. Mojster šivanke se je veselil našega žalostnega položaja, mi pa smo se trkali v svetem strahu ter se divili svetemu škofu. A ni bil samo eden. Spremljal ga je tovariš z enako častjo, ki pastiruje nekje v Skoplju med Albanci in Macedonci. Ko sta odšla, je bilo upati da epidemija poneha, toda nastali so najbolj vroči dnevi tega poletja in ljudje so ostali na kolennih, z rokami dvignjenimi kvišku in z obrazi obrnjenimi navzgor, včasih tudi navzdol, kot da se nečesa silno sramujejo.

Nalezljivost te epidemije se je posebno pokazala predzadnjo nedeljo, ko so prišli na vrsto celo tisti, kateri so zamudili prvo parado. Prvič niso popadali na tla, ali drugič, ko so se delili žegni kar wholesale, jih je nekaj kakor magnet pritegnilo k tlom. Rimsko solnce jih je obsijalo in smehljaj spokornika jim je zaigral okrog ustnic. Tudi oni so postali deležni žarkov slave, v kakršni se topi pošteno srce starokrajškega purgarja, ki je lepo nasičen in kateremu igrajo angelci na harfe s srebrnimi strunami.

In glej, prišla je krasna prilika, dasi nekoliko pozno. Kakor da bi westalliški župnik naprej slutil pasje dneve, ko si bodo izgubljeni koštrunčki in ovčice zaželele nazaj v naročje edino zveličavne matere, je v svoji previdnosti razpisal (ako je to pravi izraz) sveto birmo. Slutil je, da potrebujejo opija ob pravem času, in tako je povzročil epidemijo, ko je videl da bo efektivna. Napovedal je prihod več ali manj svetega duha (popoldne nevidnega, zvečer pa več ali manj vidnega in vtelešenega).

In glej, prišli so, kakor je pisano v njih knjigi usode. Prišli so, oziroma so se pripeljali, s svečanimi obrazi, s sinovi in hčera mi v spremstvu botrov in botric. Prišli so iz napredne milwaške naselebine, mnogi naravnost iz tabora "svobodomislecev" in "socialistov", v katerem so pripravljali svoje grešne duše za veliko peč, kjer bo jok in škripanje, toda so se pravčasno spreobrnil.

O, kako svetli so bili njihovi avtomobili! Svetili so se v popolnem skladu z njihovimi lepo rdečimi, zadovoljnimi, srečnimi obrazi, na katerih se je brala zvest, da so sedaj očiščeni, pripadajoči veliki čredi, ki je pozvana, da bo pela sveto alelujo, medtem ko se bodo nespokornjenci pekli.

Da, prijatelji! To pišem jaz, ubogi grešnik in ob-jokujem dobo skisanih možgan. Tudi jaz sem sklenil, da se spokorim. Svojo častljivo plešo si bom potrosil s pepelom in rekel adijo vsemu kar diši po napredku. Kaj pomaga, kaj koristi? Poglejte, izneverili so se nam mnogi, kateri so dolgo let prisegali zvestobo napredku, socializmu in našemu slavnemu, patentiranemu pristno kranjskemu svobodomiselnostju. Ako so šli oni onokraj ceste, zakaj naj jaz stražim zapuščeni napredek?

Pa bo kdo rekel: Bratje, to je epidemija, in epidemije so vedno začasen pojav.

Ta tolažba mi nič več ne pomaga, ker sem postal malodušen in skromen v svojih upanjih. Prenehal sem verovati v človekovo stanovitnost in značajnost. Svet se mi je pričel dozdevati enak dami, ki te sreča v temni ulici: "Pojdi z menoj, Schatz."

Da, denar kupi vse — par tisočakov mj daj, pa kupim vse značaje — ako so bili sploh kedaj značaji.

Spremenil se bom torej v spokornika, naročil kišto škapulirjev, svetinjce, mašnih knjižic, rožnih vencev in par sodov lurdske vode, ter šel v biznis.

Vse drugo naj hudič vzame. Amen!

Spokornik.

PIKNIK CICERSKIH SOSEDOV.

CICERO, ILL. — V tej naselebini imamo društvo "Sosedje", št. 447 SNPJ., ki obstoji že precej časa in zadovoljivo napreduje. Ob ustanovitvi smo mu dali ime "Sosedje", ker je bila naša želja da smo med seboj kot sosedge ki so prijazni drug z drugim in so pripravljani sodelovati za vsako koristno stvar. Toliko sem hotel povedati, da predstavim to društvu tistim v tem okraju, ki ga morda še ne poznajo. Sedaj pa lahko začnem z naznanilom.

Poletje je sezona piknikov. Tega pravzaprav še omeniti ne bi bilo treba. Pa naj bo, da porabim uredniku več prostora. Društvo Sosedje št. 447 SNPJ. priredi svoj izlet (piknik) v nedeljo dne 1. avgusta v forest preserve. Toda forest preserve je velik prostor, ki obkroža čikaško in okoliška mesta. Na katerem kraju torej bo piknik cicerskih sosedom? Na vsak način seveda v forest preserve. Ali veste za Brookfield Ave.? Tam morate iti, da pridete na naš piknik. Torej, Brookfield Ave., drugi most na severno stran, ko se pripelje-te z La Grange karo. Vprašajte na LaGrange kari za omenjeno ulico, ako vam ni znana.

Piknik sosedom se bo vršil po starem običaju. Na dnevnem redu to pot ne bodo pravila in prošnje, ampak na ražnju pečeni janci, hladna kapljica, igre in take stvari.

Vsi veste, da je prijetno med sosedi, in društvo Sosedje vas vabi vse, da se poveselitate v krogu članov in članic. — Član dr. št. 447 SNPJ.

HENRIK VULČ.

Marsikdo v Pennsylvaniji in drugod pozna sodru- ga Henrika Vulča; oziroma, poznali so ga, kajti Henrik Vulč ni več med živimi.

Mislil sem, da bo kdo pennsylvanskih sodrugov, katerim je Henrik Vulč najbolj znan, kaj pisal o njemu v tem listu. Toda ker poročila ni, naj služijo te vrstice v spomin pokojniku, ki je bil vsikdar in na vsakem kraju zaveden delavec in ČLOVEK.

Sodrug Henrik Vulč je umrl dne 23. junija v bolnišnici v Greensburgu, Pa. Bolehal je več mesecev. Dne 25. maja se ga je lotila pljučnica, katera mu je nje- govo šibko zdravstveno stanje tako oslabilo, da je pod- legel.

Pokojnik je bil doma iz Čezsoče pri Bovcu na Pri- morskem. V Ameriko je prišel l. 1913. Poprej je de- lal v premogovnikih v Nemčiji. L. 1921 se je vrnil v domovino, da pomaga staršem pri delu, kajti dva nje- gova brata sta bila ubita v vojni, eden pa v premo- govniku v Nemčiji. Njegov oče je v neki nezgodi, ki se mu je dogodila pri delu, izgubil nogo in Henri je ve- del, da potrebuje domača hiša njegove pomoči. Ali ko je prišel domov, je kmalu izprevidel, da ne bo mogel prenašati fašističnega terorja ter se je vrnil v Ameriko. Kmalu po njegovem odhodu mu je umrla mati. To ga je potrla, ali še bolj bi potrla njo, če bi živela in izvedela, da je izgubila zadnjega sina. Henri zapušča v starem kraju štiri sestre in postarnega oče- ta; na starše ni nikoli pozabil, kajti svojo plačo je ve- dno delil z njimi. Henrik je imel vse dobre lastnosti človeka. Zato je bil ČLOVEK in kot človek je bil tudi SOCIALIST. Bil je lojalen delavskemu razredu, zvest in aktiven sodrug.

Njegov pogreb je bil civilen. Sedemindvajset av- tomobilov je bilo v sprevodu. Z venci ob krsti je bil zastopan klub št. 69 JSZ. (Herminie, Pa.) ter društva št. 23 SNPJ. in št. 5 SSPZ.

Sloves od drugega pokojnika je bil težak, kajti od- šel je od nas človek, ki smo ga spoštovali, človek, ki je razumel človeka, človek, ki je delal za človeka. Ali moral je iti. V zadoščenje mu bo, ako bomo delali ka- kor je delal on; ako bomo aktivni socialisti, kakor je bil on. V našem spominu bo pokojnik živel dokler bomo živeli mi. S svojim delom bo živel dokler bo ži- vel naš pokret. Te vrstice v "Proletarcu" pa naj mu bodo trajen spomenik, ker ga je v resnici in po pravici zaslužil. — F. Z.

SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V BARBERTONU, OHIO.

Seje socialističnega kluba št. 232 JSZ. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani samo- stojnega društva "Domovina" na Mulberry cesti. Sodru- gi, udeležujte se redno sej, ker je vedno kaj zanimivega in važnega na dnevnem redu. Simpatičarje vabimo, da se nam pridružijo in pomagajo pri delu za boljše bodočnost delavskega ljudstva. TAJNIŠTVO KLUBA ŠT. 232.

SODRUGI V PENNSYLVANIJU,

v nedeljo dne 1. avgusta se vrši na Library kon- ferenca klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ. Seja se prične točno ob 9. zjutraj. Popoldne bo shod, na katerem bo med drugi- mi govoril Frank Zaitz, urednik Proletarca. Na konferenci bodo podana važna poročila. Vse naselbine naj bodo zastopane na našem librarskem zboru.

Moji vtisi s VI. rednega zбора JSZ.

Piše Nace Žlemberger, Glencoe, O.

V samotnih naselbinah, kjer je v najboljšem sluča- ju vseh rojakov za eno večje društvo, so zabave dru- štvenga značaja redkost, o kulturnih priredbah pa sploh govora ni. Vzlic temu se držimo svojih vasic. Jaz npr. sem na Glencoe že dolgo let. A ob vsaki priliki se rad udeležim kakega izleta, ali konferen- čnih zborovanj naših klubov v Ohiju, ali pa se pope- ljem na zbor JSZ. ali na konvencijo naše danes največje slovenske podporne organizacije.

Dne 2. julija t. l. sva se s sod. Frank Grmom pri- peljala iz vzhodnega dela države Ohio v Chicago na še- sti redni zbor ali kongres JSZ. Uredila sva svoje stvari in se s postaje odpeljala v urad "Proletarca", kjer je bilo zbranih že nekaj delegatov. Bili smo med prvimi, kajti zbor se je pričel dan pozneje. Pozdravili smo drug drugega, se predstavili, nekoliko pogovorili, po- tem pa smo se podali na ogledovanje mesta. Vodil nas je s. Anton Žagar, sedanji upravnik "Proletarca". Bili smo v velikem Fieldovem muzeju, v institutu umetnin (Art Institute) in v več drugih krajih. Rad bi vse po- drobnejše opisal, ali to bi vzelo prostora, in urednik naznanja v listnici uredništva skoro vsaki teden, da ga mu primanjkuje. Ko smo ogledali kolikor se je v dan- nem času moglo, smo šli v Oriental Theatre, katerega posebnost je menda velika jazz godba, katera igra na odru v posebnih točkah programa. Taka gledišča ima- jo navadno tudi kakšnega "kibica", da nastopi tu in tam in pripravi avdijenco v smeh. Smeje pa se zelo rada.

Sedaj pa nekaj besed o našem vodniku A. Žagarju. Ob tej priliki sem se z njim prvič osebno spoznal. Poznani so mi osebno vsi bivši uredniki in upravniki "Proletarca" ter tajniki JSZ. S. Žagar je šele 26 let star. V Ameriko je prišel po vojni. Bil je pozvan v armado ko je bil 17 let star in poslan na italijansko fronto. Po vojni je šel v Trst, kjer je bil zaposlen do odhoda v Ameriko in imel priliko opazovati vrvenje, ki je razbilo mogočno italijansko delavsko gibanje in po- rodilo fašizem. V Trstu je ekstremistični val divjal menda najhujše in razdejal nekdanj vzorno delavsko organizacijo, da se potem ni mogla upreti divjajočemu fašizmu. Delavski dom v Trstu, ki je stal milijon pred- vojnih kron, so vpepelili fašistični tolovaji. V tem po- govoru z njim mi je šel spomin nazaj na leto 1914, ko sem bil na obisku v Trstu. Sodruha Josip Kopač in Franc Skobel sta mi razkazala prostore Delavskega do- ma, in ko sem videl sadove požrtvovalnosti in vztraj- nosti, mi je bilo jasno, da je marsikdo pritrgal sebi in družini marsikakšen griljaj, predno je vrasla stavba, ki je postala centrum vseh aktivnosti v delavskem gi- banju Trsta in okolice.

Sodr. Žagar je s svojim delom dokazal, da zna biti vztrajen in da veruje v socialistično delo. Pravil mi je, da namerava iti na agitacijo za "Proletarca". Sodru- gom, ki se bodo ob tej priliki sešli z njim, priporočam, da mu pomagajo pri delu kolikor največ mogoče, ne radi kakšne osebe, ampak radi "Proletarca".

Zvečer smo šli iz glavnega dela mesta zopet na "west side", kjer je urad Proletarca, urad in dvorana SNPJ. ter precej velika slovenska naselbina, dasi naši rojaki ne žive skupaj kot žive npr. v Clevelandu. Le

okrog slovenske cerkve je baje kompaktna slovenska naselbina, katera je par milj vzhodno od te v kateri se je vršil naš zbor. Zvečer istega dne je neki delegat omenil, da bo seja društva Francisco Ferrer SNPJ. Ker nisem imel posebnega opravka, sem se v družbi par drugih delegatov udeležil seje omenjenega društva, da vidim, v čem in v koliko se je spremenilo v poslednjih letih. Društvo Francisco Ferrer je namreč svoječasno veljalo za ultra napredno in socialistično društvo, dasi mi je bilo znano da so v njemu ljudje, ki so mrzili socialistično gibanje bolj kakor klerikalno. Ali socialisti so bili duša društva. Imelo je celo posebna pravila, in kot sem čul, so se v praksi izkazala za nepraktična in neizvedljiva. Prišla je medvojnja in po vojna doba, in z njo marsikaj drugega. Marsikdo, o katerem se je računalo da bo stal trdno, je pod pritiskom razmer klonil in se umaknil. Marsikakšna naselbina, nekoč napredna, je šla v brezbriznost in dala župniku priliko gospodariti neomejeno v javnem življenju. Marsikakšno društvo, ki je dobilo ob ustanovitvi radikalno ime, je danes radikalno samo po imenu.

Bil sem na seji in videl, da se gre radi neke obtožbe, in da so stvari precej napete. Upam, da se situacija ublaži in da postane to društvo zopet vzor drugim, kar se tiče aktivnosti in požrtvovalnosti pri delu za napredek.

Drugi dan zjutraj smo se zbrali v gornji (veliki) dvorani SNPJ. ob pripravljenih mizah, in čakali otvoritve. V ospredju je sedel tajnik socialistične stranke. V zadnjih vrstah je bila sodruginja Vesely od češke federacije. Delegatje si segajo v roke, se predstavljajo drug drugemu in veselo kramljajo.

Ura je 9:30 dopoldne. Sodrug Pogorelec, tajnik JSZ., otvori zbor. V dvorani je nastala pozornost. Imenovan je bil poverilni odbor, storjene nekatere druge formalnosti, in nato smo se lotili sporeda. Nagovoril nas je tajnik stranke, in prej omenjena sodruginja od češke federacije. Prihajali so novi delegatje z dopoldanskimi vlaki. Izvolili smo predsednika in podpredsednika za prvi dan zborovanja. Popoldne je šlo delo že gladko naprej. Sodrug tajnik nam je podal obširno poročilo o delu in aktivnostih JSZ. od V. do VI. zбора. Na popoldanski seji je bilo poleg delegatov tudi precej zastopnikov "galerije", ki so prišli poslušati razprave. Proti 5. uri popoldne je odbor za banket sporočil, da želi pripraviti dvorano za večerno priredbo, in zato prosi, da prenehamo s sejo. Ugodili smo želji ter se zopet zbrali skupaj ob 8. zvečer. Kako je bilo, bom poročal v prihodnji številki Proletarca.

"Prva resna kriza."

Proti koncu leta 1921 je hrvatska sekcija W.P., katere glasilo je "Radnik", sporočila svojim agitatorjem po deželi, da je kupila list "Slovenijo" kateremu je dodala besedo "Delavska" in ob enem s tem sporočilom jim je poslala obširna navodila. Namen te kupčije je bil v prvi vrsti boj proti "Proletarcu" in JSZ. V tem smislu se je pričela agitacija "workerašev", ki so trosili vest, da je "Proletarec" prenehal, kjer pa so "Proletarca" videli na policah ali na mizi, so pa pripovedovali, da vsak čas preneha in da ga je nadomestila "D.S."

JSZ. in "Proletarec" sta bila na poli taktiki ekstremistov in provokaterjev, kateri so leta 1919 razbili socialistično stranko, l. 1923 farmarsko delavsko stran-

ko, in l. 1924 idejno oslabili farmarsko delavsko stranko v Minnesoti. Po sedmih letih razdiralnega dela nimajo pokazati drugega kakor par tisoč članov in idejno bankrotno gibanje. Stranka, ki hoče biti "masna", ni niti toliko masna da si bi upala podvzeti volilno kampanjo pod svojim imenom in nima niti toliko moči, da bi mogla nominirati svoje kandidate, zato se lovi okrog "progresivcev". Žalosten padec v teku par let!

Njihovi listi nazadujejo v številu naročnikov. Uredništvo "Daily Workerja" je dobilo nalogo urejevati list tako da se bo priljubil "masi", kar pomeni, da mora postati bolj "progresiven" in manj "komunističen". Vzlic temu njegova cirkulacija ne narašča, ampak pada.

"Radnik" z dne 20. julija piše pod naslovom "U obranu 'Radnika' i 'D.S.'," da je njihovo novinstvo v kritičnem položaju in apelira za denarno pomoč, dasi je v teku treh mesecev zbral v svoj fond za dnevnik blizu deset tisoč dolarjev. Toda naročniki padajo in dolgovi naraščajo. "D.S.", ki je tolikokrat bahavo pisala, da ima "Proletarec" samo par sto naročnikov, je danes skoro brez cirkulacije, to je, brez plačanih naročnikov. Vseh skupaj ni pet sto, toda list stane in tiskarna zahteva svoje.

V isti številki "Radnika" pod istim naslovom je naglašeno z debelim tiskom sledeče priznanje:

"Ovo je prva ozbiljna kriza, u kojoj se naše novinstvo sada nalazi . . ."

Ali je bilo za vsa ta fiaska treba toliko žrtev, toliko deset tisočakov iz žepov hrvatskih delavcev? In to ne za boj proti kapitalizmu, ampak za boj proti socialističnemu gibanju!

Krividno za ta fiaska vale neuki "uredniki" na "ujedinjeno reakcijo" in kontrarevolucionarje. Oboje je otročje, kajti reakcija ni "ujedinjena", in kolikor je "ujedinjena", je ujedinjena s — "komunisti". Brez njihove taktike ne bi mogla zmagati na konvenciji HBZ. v Clevelandu. V društvih SNPJ. ima reakcija v takozvanih "komunistih" NAJBOLJŠE IN NAJLOJALNEJŠE ZAVEZNIKE. Povsod in ob vsaki priliki nastopajo skupaj proti pokretu, ki je delal konstruktivno v smislu socialističnih načel in vzgoje. Torej kadar je govor o ujedinjeni reakciji, pomeni to ujedinjenje klerikalce, "narodnjake" in komuniste. V slovenskih naprednih podpornih organizacijah nastopajo vse te tri struje složno in enotno proti socialističnemu pokretu in s tem proti pravemu napredku.

PIKNIK MLADINSKEGA DRUŠTVA S. N. P. J. V WAUKEGANU.

NORTH CHICAGO, ILL. — Vzlic slabemu vremenu, ki smo ga imeli v tej okolici ves dan prošlo nedeljo, je piknik mladinskega društva Little Fort, št. 568 SNPJ., dobro uspel. Dopoldne je deževalo, popoldne pa se nam je solnce le tu in tam prikazalo izza oblakov. Vendar pa je bilo razpoloženje najboljšje in udeležba prilično dobra. Razume se, da bi bila večja, ako ne bi marsikoga ostrašilo vreme. Finančni uspeh je polnjen.

Hvala članom in članicam mladinskega društva Pionir SNPJ. in drugim iz Chicaga, ki so se udeležili našega piknika v precejšnjem številu. O priliki bomo prijaznost vrnili s prijaznostjo. Hvala jim tudi, ker so pri raznih igrar in tekmah pridno sodelovali in pripomogli, da je bila zabava za mladino kakor za odrasle vsesplošno dobra in neprisiljena. — F. —č.

Labor Party v Pennsylvaniji.

V Pennsylvaniji je obstojala precej močna delavska stranka (Labor Party), katera je imela v času volitev novembra 1924 celotno listo kandidatov v državne urade. Za predsedniškega kandidata je indorsirala R. M. LaFolletta.

Po predsedniških volitvah je ta stranka pričela izgubljati in kot državna organizacija je prenehala funkcionirati po prošli konvenciji Pennsylvanske delavske federacije.

Obstoji pa še zelo močna Labor Party v Cambria County, Pa., katere vodilna sila je John Brophy, predsednik unije premogarjev v drugem distriktu U.M.W. Labor Party v Cambria County, v kateri je precej Slovencev (Johnstown, Conemaugh, Krayn, Lloydell, Franklin itd.), je bila ustanovljena pred petimi leti. V zastopniški zbornici ima dva člana in enega v senatu. S socialistično stranko je v prijateljskih odnošajih in z njo tudi sodeluje.

Število članstva slovenskih podpornih organizacij.

Vse slovenske podporne organizacije v Zedinjenih državah so 1. januarja t. l. šteje 83,476 odraslih članov in 40,649 v mladinskih oddelkih, kakor piše "Enakopravnost".

Mnogi izmed teh spadajo k dvema ali celo trem različnim organizacijam, torej se bi to število znižalo, ako bi bili vsi v eni organizaciji.

Iz tega sledi, da ni niti polovica ameriških Slovencev v slovenskih podpornih organizacijah. Če se odšteje tisto članstvo katerega tvorijo v naših organizacijah druge narodnosti, vidimo, da med nami še daleč ni izčrpan vir za pridobivanje novih članov podpornim organizacijam. Posebno veliko polje je med našo mladino. Ameriški Slovenci imajo sedaj devet podpornih organizacij, toda v poštev pridejo samo štiri. Vse ostale so majhne.

Agitatorji na delu.

Naročnin so poslali:

John Kosin, Girard, O.	4
K. Erznožnik, Red Lodge, Mont.	4
Anton Žagar, Chicago, Ill.	4
Ernest Bajec, Cleveland, O.	3
Nace Žlemberger, Glencoe, O.	3
John Krebelj, Cleveland, O.	2
Mary Fradel, Latrobe, Pa.	2
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	2
Sodrug, Chicago, Ill.	2
Anton Miklič, Klein, Mont.	2
Jos. Ovca, Springfield, Ill.	2
Sava Bojanovich, Chicago, Ill.	2
Ignac Kolar, Sheldon, Wis.	1
John Jereb, Strabane, Pa.	1
Frank Klun, Chisholm, Minn.	1
Peter Kallan, Gillespie, Ill.	1
John M. Stonich, Pueblo, Colo.	1
Anton Zornik, Herminie, Pa.	1
Joško Oven, Chicago, Ill.	1
Louis Sterle, Krayn, Pa.	1

VŠČIPCI.

Čemu treba plačati advokata?

"D.S." joka, da ima "ogromne" stroške z advokati vsled tožbe, ki je naperjena proti nji od enega odbornika SNPJ. Dotičnik jo toži, ker ga je obdolžila tatvine. Zvonko Novak se v hirajočem "Glasu Svobode" zgraža nad tožbo proti "delavskemu listu" in obsoja socialiste radi tega "zločina". Zvonko se baha, da je advokat, da je učen, in da zna "zagovarjati". Čemu svojih advokatskih "sposobnosti" ne ponudi Chas. Novaku in njegovi "D.S."? — *Pika Polonca.*

Nehvaležnost je plačilo sveta.

Tomo Besenič, bivši predsednik HBZ., je v svojem govoru ob zaključku konvencije HBZ. dejal, da je veliko storil za Hrvatsko Narodno Zajednico in potem za združeno Hrvatsko Bratsko Zajednico, in se je zahvalil za plačilo. Mislil je pri tem na tistih 90 glasov, ki jih je dobil kot kandidat za predsednika. Po zaslugi komunistov je bil izvoljen za predsednika konservativca in "vnet katolik" Gazdič. Danes se v Pittsburgu in okolici jasni vzlic gostemu dimu in sopari. Besenič odhaja iz glavnega urada, katerega je vodil v najtežjih dneh HNZ. in pozneje HBZ. In z njim odhaja progresivni ter svobodomiselnih duh iz gl. urada. Beseniče, nekoliko si tega sam kriv. — *Pittsburgska cekarca.*

Značaji se spreminjajo.

Danes svobodomislec, jutri klerikalec; danes svobodomislec, jutri klerikalec, danes svobodomislec, jutri klerikalec. Toda danes in jutri Zvonko Novak. — *Clevelandski Pik.*

Škofje romajo.

Škof Jeglič in njegovi tovariši še nikoli niso toliko potovali kakor sedaj. Vlačijo jih po vseh slovenskih in napol slovenskih farah. Zelo interesantno, ko človek gleda, kako tudi marsikakšen "svobodomislec" pade na kolena pred knezom iz ljubljanskega šenkla. — *Clevelandski Pik.*

Žalosten sloves.

Dr. Hugo Bren, frančiškan, bivši načelnik slov. frančiškanov v Ameriki, bivši člankar frančiškanskega "Am. Slovenca", bivši urednik "Ave Marije" itd. itd., se je poslovil od nehvaležnih duhovnih sobratov ter odpotoval v Slovenijo, kjer bo lečil svoje rane v frančiškanskem kloštru na Brezjah ali pa v Ljubljani. Z "Rev." Kazimirjem sta se skregala, oziroma se že dolgo kregata. Kazimir ga je tožil frančiškanskemu provincijalu v Ljubljani, in baje mu je pomagal tudi Tone Grdina. Hugo Bren je razkril svoje rane med vrsticami v "Glasilu KSKJ.", kajti "Am. Slovenec" je njegov odhod ignoriral, in Hugo se vsled tega bridko pritožuje. Potožil se je tudi Materi Božji na "slovenskih ameriških Brezjah" (v Lemontu) in takoj ko pride v domovino, bo šel tudi na Brezje in tudi tam razložil kako slabi so nekateri ljudje ki se odevajo s frančiškanskimi haljami. Marija ga bo gledala z altarja, Kazimir in Grdina pa bosta naprej vlekla svoje backe. Čudeži se namreč tudi na Brezjah več ne gode. — *P. P.*

Poulični boji niso revolucija.

Moj znanec Jovo misli, da so poulične demonstracije in izgredi revolucija; kadar utegne, govori o revo-

luciji in barikadah. Zanimiv človek je naš Jovo. Čita verno "Radnika" in fantazira. Revež je naš Jovo, ki dela težko v stellovorku in čaka revolucije, da ga osvobodijo stellovorka. — *Pittsburghska cekarca.*

Delavski in narodni dom.

Kaj je razlika med slovenskim delavskim in narodnim domom ob priliki polaganja vogelnega kamna? In med delavsko ter narodno slavnostjo? — *Pik.*

Kaj je s proletarskim oljem?

Rad bi izvedel, kaj se je dogodilo Proletarian Diamond Oil kompaniji v Texasu. Ali bo kaj z osvoboditvijo njenih članov iz mezdne sužnosti ali ne bo? — *Coloradčan.*

M. D. O.

Hrvatski komunisti so zelo aktivni pri nabiranju sredstev za M. D. O. Koliko od tako nabrane vsote sta dobila, ali dobivata "Radnik" in "D.S."? — *P. P.*

Članek iz Wyominga.

Franciškanji pišejo članke(?) o SNPJ. ter jih podpisujejo s "član SNPJ." in take člane včasih preselijo v Johnstown, Pa., včasih v Rock Springs, Wyo., v Springfield, Ill., v Cicero itd. Zakaj ti člani ne organizirajo novih društev za KSKJ? Tam se bi počutili doma, in "verske dolžnosti" bi bili prisiljeni opravljati. — *Pristaš načelne izjave SNPJ. in Molekove resolucije SNPJ.*

Rev. Trunk in Zvonko.

Leadvillski župnik Trunk se je pričel vneto prepirati tudi z Zvonkom Novakom. Svetujem mu, da naj

enkrat svoje polje poškropi z izjavo, katero je Zvonko podal v "Am. Slovencu" ko je postal "katoliški" urednik "katoliškega" glasila. Zvonko pa naj Trunku odgovori, da je on (Zvonko) lomil kopja za sveto vero v Am. Slovencu ko je Trunk bil še v starem kraju. — *P. P.*

***

Ni tič ne miš, kaj je to?

"Naš Dom", list newyorških bizniških interesov ter direktno in indirektno glasilo slovenske fare, piše v izdaji z dne 19. junija v "editorialu" med drugim:

"Nobeni stranki se nismo vdinjali, z nobeno se zvezali in nobene ne zagovarjamo. Nepristranski smo in vedno se zavzemamo samo zato, kar je dobro za skupino, kakor tudi za vsakega posameznika. Kakšne barve je kdo, nam ni mar. . . . Kateri list piše tako, je vreden, da se ga kar največ razširi. . . ."

To se glasi kakor basen o stvoru ki ni ne tič ne miš a je vendarle nekaj. "Naš Dom" se ni "udinjal" nobeni stranki, a za denar bi za vsako agitiral, razen za socialistično, kajti to bi bilo "strankarstvo". On hoče biti "nestrankarski" in zato je "vreden", da se ga razširi. Business is business.

***

GIRARD, O. — Seje soc. kluba št. 222 J. S. Z. se vrše vsaki prvi torek v mesecu ob 7 uri zvečer v Slovenskem Narodnem Domu. Delavci to je vaša organizacija, pridružite se ji! Naš klub ima tudi lepo zbirko knjig. Izposojajte si jih! TAJNISTVO.

ALI VPRAŠATE ZA SIGURNOST VAŠEGA DENARJA

tedaj kupite hipotečne (mortgage) bonde, ki jih vam nudi ta v obče priznana bančna trdnjava ameriških Slovanov. Ti bondi so zaščiteni z dobro cenjenimi in varnimi nepremičninami v najboljših delih mesta

Vložite vaš denar v to veliko in varno banko.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Imovina \$19,000,000.

Kanada ve!

Kanada je deželna velikih prilik. Od 358 milijonov akrov njene rodovitne zemlje je samo 140 milijonov akrov obljudene. Trinerjevo grenko vino je kanadskim farmarjem poznano, in o njegovi zanesljivosti so prepričani. Mr. George Stecun iz Ladue, Alberta, Kanada, je nam pred nedavnim pisal: "Trinerjevo grenko vino je pomagalo že mnogim farmarjem v tej soseščini." Kadar si prileten kanadski farmar želi kupiti želodčne tonike, vedno insistira za Trinerjevo grenko vino, katero je brezprimerno poletno zdravilo. Drži drob v pravem redu; odpravi zaprtje črev, ki nastaja v poletnem času radi pogostega pitja vode. Druga poletna zdravila: Triner's Liniment proti utrujenju, nog Triner's Healing Salve za ozdravljenje ran, Triner's Mosquito Chaser za preprečitev komarjev. Ako ne morete katerih Trinerjevih zdravil dobiti pri vašem lekarnarju ali trgovci, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

Trinerjevo grenko vino je pomagalo že mnogim farmarjem v tej soseščini." Kadar si prileten kanadski farmar želi kupiti želodčne tonike, vedno insistira za Trinerjevo grenko vino, katero je brezprimerno poletno zdravilo. Drži drob v pravem redu; odpravi zaprtje črev, ki nastaja v poletnem času radi pogostega pitja vode. Druga poletna zdravila: Triner's Liniment proti utrujenju, nog Triner's Healing Salve za ozdravljenje ran, Triner's Mosquito Chaser za preprečitev komarjev. Ako ne morete katerih Trinerjevih zdravil dobiti pri vašem lekarnarju ali trgovci, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.

BARETINCIC & HAKY POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali američanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje soc. kluba št. 27, se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo popoldne in vsako tretjo nedeljo popoldne. Seja tretjo nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrugi, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov!

Pristopajte k SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanovljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerno.

Postrežba točna.

FRANK GANTAR se priporoča rojakom pri nabavi drv, premoga, koks in peska.
1201 Wadsworth Ave. Phone 2726 Waukegan, Ill.

6% IN VARNO

6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za na imenitnem prostoru ležečo lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET

At Millard Avenue

CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe, največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.